

Så använder svenskarna.

En rapport från Myrorna.

MYRORNA

VD har ordet

Med fokus på användning.

De senaste årens diskussioner om hållbarhet har ofta fokuserat på konsumtion. Självklart behöver vi ändra på våra konsumtionsmönster för att sluta slösa med jordens resurser. Men en viktig fråga som lätt glöms bort handlar om hur vi använder det vi redan har.

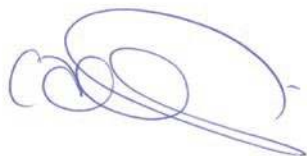
Din bortglömda skjorta, jeansen i fel storlek, sällskapsspelet du tröttnat på, skridskorna du aldrig har tid att åka med — alla dessa saker skulle kunna användas av någon annan istället för att samla damm i ditt hem. Att vi köper nytt istället för att använda det som redan finns är ett slöseri med jordens resurser.

Det finns många skäl till att våra hem är fulla av sådant vi inte har användning för, allt från tidsbrist till oordning spelar in. Och vad blir då konsekvenserna? Förutom det uppenbara - att vi har platsbrist och att det skapar oordning som genererar frustration, så är det en fråga om att ta ansvar för vår miljö. Ju förr vi inser att vi behöver ta tillvara på det vi redan har, desto bättre.

Vi har frågat 1000 svenskar hur de använder det de redan äger, varför saker ligger oanvända, hur ofta de rensar och mycket mer. Med denna undersökning vill vi på Myrorna därför lyfta blicken, från konsumtionsvanor till beteendemönster.

Vi har dessutom låtit tre handplockade experter titta på undersökningen och bett dem kommentera resultatet. Experterna är utvalda utifrån sin specifika kompetens. Vi har en klimatforskare, en beteendevetare och en expert på hållbart mode.

Trevlig läsning!

Caroline Andermatt, VD, Myrorna

Innehåll

Om undersökningen	4
Om Myrorna	4
Insikter	5
Experterna	6
Att äga eller använda?	7
Experten tänker till - David Andersson	9
Varför använder vi inte?	10
En titt in i garderoben	11
Experten tänker till - Johanna Nilsson	13
Hur står det till i förrådet?	14
Används prylarna i våra hem?	15
Köpbeteendet under luppen	16
Kommer beteendet att förändras?	18
Experten tänker till - Ida Lemoine	19

Om undersökningen

Undersökningen är genomförd av opinions- och marknadsundersökningsföretaget YouGov på uppdrag av Myrorna. Under perioden 17-18 januari 2018 har sammanlagt 1026 intervjuer genomförts med män och kvinnor över 18 år i Sverige via internet.

Kort om Myrorna

Myrorna är Sveriges största och mest välkända butikskedja som säljer second hand, med butiker över hela landet. Vi är störst när det gäller att samla in kläder och prylar som kan återanvändas. Verksamheten fungerar som vilken butikskedja som helst. Med budget, krav på försäljning och ekonomiskt överskott.

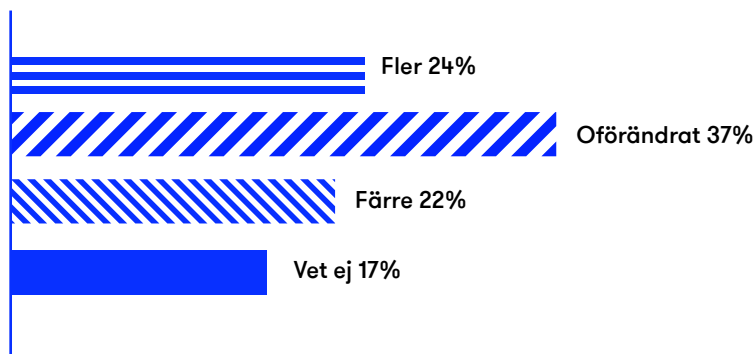
Insikter

23% har inte tid att använda sina prylar.

3 av 4 har en gammal mobiltelefon hemma som de inte använder.

Tror du att folk i allmänhet kommer att äga fler eller färre klädesplagg om 10 år?

1,9 miljoner svenskar kan tänka sig att börja handla second hand.

48% har omaka tallrikar eller koppar som de faktiskt använder regelbundet.

72% använder inte ens hälften av det de har i sina skåp och byråer.

Experterna

Tre handplockade experter har tittat på undersökningsresultatet, och kommenterat en insikt som de finner särskilt intressant. Deras tankar finner ni i rapporten. Experterna är handplockade utifrån sin specifika kompetens.

Johanna Nilsson är, med sina 15 års erfarenhet av hållbart mode, en eftertraktad föreläsare, välläst författare och omtalad smyckesdesigner. Johanna verkar för slow fashion och hållbart mode. Johanna är dessutom initiativtagare till den svenska kampanjen ”Slow fashion-uppropet”.

.....

David Andersson är doktor i energi och miljö från Chalmers och arbetar på psykologiska institutionen vid Göteborgs Universitet. I sin forskning undersöker han vilka faktorer som påverkar hushållens klimatpåverkan och om det finns en koppling mellan välbefinnande och koldioxidutsläpp. David har grundat den världsunika klimattjänsten Svalna och har varit med och utvecklat kortspelet Klimatkoll.

.....

Ida Lemoine är medgrundare och VD på Sveriges första beteendebyrå, Beteendelabbet. I sin roll som beteendestrateg arbetar Ida dagligen med att implementera insikter från psykologi och beteendekonomi för att hjälpa kommuner och företag mot mer hållbara lösningar. Sedan starten 2016 har Beteendelabbet uttalat lagt fokus på att uppnå affärsnytta med positiv förändring för både planeten och individen.

.....

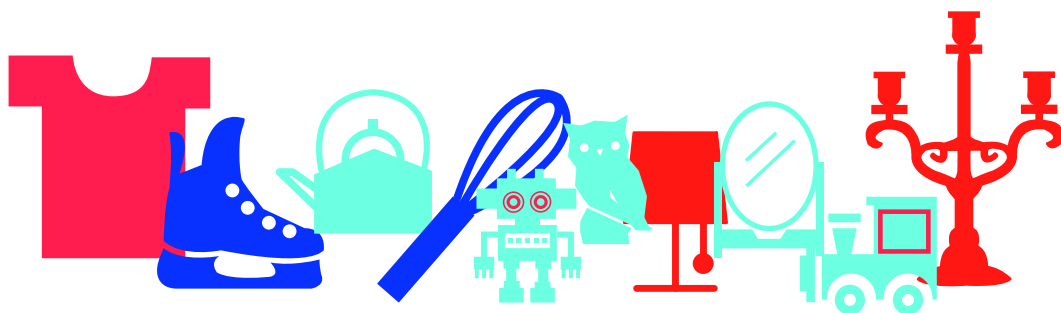
Att äga eller att använda?

För att utforska svenskarnas relation till användning behöver vi ta reda på om det faktiskt finns ett överflöd av tillgångar i våra hem. På den frågan är svaret ja, för de flesta. 3 av 5 tycker att de har för mycket kläder. Det är alltså fler än hälften som brottas med överfulla garderober. När det kommer till prylar är andelen ännu högre, 65% anger att de äger för mycket.

89% säger sig ha kläder hemma som de inte använder, och för prylar är motsvarande siffra 83%. Det finns med andra ord en skillnad mellan hur de svarande förhåller sig till överflödigt ägande, och att saker ligger oanvända. Oanvänd betyder inte per automatik onödig att äga. Och genererar heller inte, per automatik, dåligt samvete.

Få av de svarande känner nämligen dåligt samvete över sitt ägande. Mer än hälften har faktiskt inte alls dåligt samvete och av de som säger sig ha dåligt samvete handlar det snarast om platsbrist och oordning, än till exempel klimatångest. De som anser att de äger för mycket sticker dock ut, där anger nämligen hela 37 % att de har dåligt samvete för sitt ägande.

” 15% har dåligt samvete över hur mycket de äger.

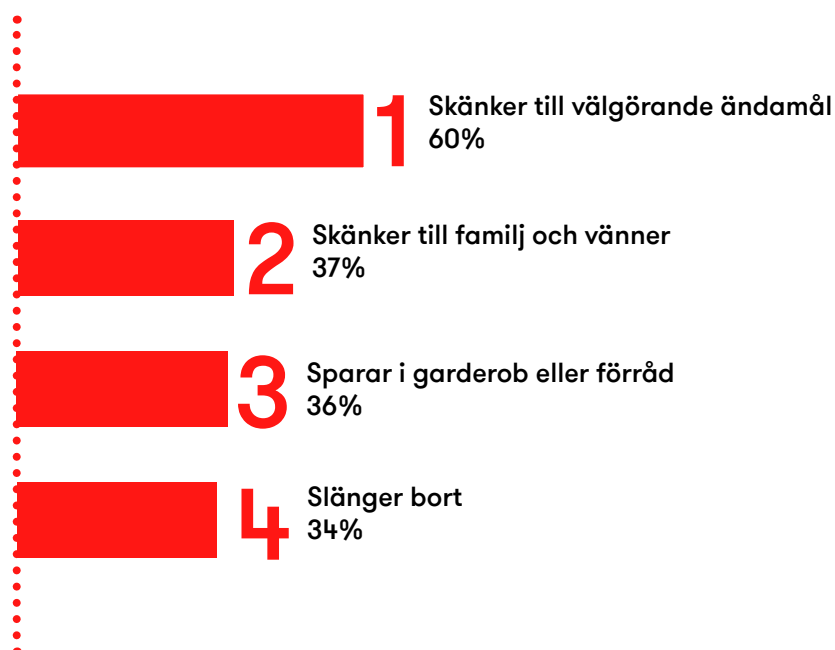

Vad gör man då med sådant man inte använder och vill bli av med? De flesta svarar att de skänker det vidare, vilket ju möjliggör för deras oanvända saker att komma till användning hos andra.

Dock säger 1 av 3 att de slänger prylar och kläder de inte använder. Här står samhället inför en stor utmaning. Att svenskarna kastar kläder och prylar i soporna innebär en hög belastning på vårt avfallssystem. Enligt Naturvårdsverket slängs omkring 7,5 kilo textil per person och år i soporna och plocktester som genomförts har visat att så mycket som 59 %* av det som kastas faktiskt skulle gå att återanvända, istället för att brännas.

En majoritet av undersökningens deltagare säger sig veta skillnaden på återanvändning och återvinning. Endast 4 % svarar att de inte vet skillnaden. Därmed är det sannolikt att den grupp svarande som kastar saker i soporna, troligtvis är medvetna om att det inte är regelrätt. Att belysa frågan ytterligare skulle, förhoppningsvis, få dem att förändra sitt beteende.

Vad gör vi med sådant vi inte använder (och vill bli av med)?

*Fotnot: Naturvårdsverket, Plockanalyser av textilier i hushållens restavfall: En kartläggning av mängder och typ av kläder, hemtextilier och skor, 2016

Experten tänker till

Några ord från klimatforskaren David Andersson

David Andersson är doktor i energi och miljö från Chalmers och arbetar på psykologiska institutionen vid Göteborgs Universitet. I sin forskning undersöker han vilka faktorer som påverkar hushållens klimatpåverkan och om det finns en koppling mellan välbefinnande och koldioxidutsläpp. David har grundat den världsunika klimattjänsten Svalna och har varit med och utvecklat kortspelet Klimatkoll.

Enligt SOM-undersökningen 2014* tyckte så många som 8 av 10 att vi ”spenderar för mycket tid och energi på konsumtion” och samtidigt anger en lika stor andel att ”konsumtionen är viktig för att hålla igång ekonomin”. Jag tycker mig dock se en slags konsumtionsleda i den här rapporten från Myrorna.

3 av 5 svarande i undersökningen tycker att de har för mycket kläder och ännu fler upplever sig ha för mycket prylar. Mellan raderna läser jag in en trötthet i dessa siffror. Konsumtionsledan utmålas ofta, lite förlöjligande, som medelklassens dåliga samvete, men den här undersökningen visar tvärtom att det är en ganska spridd inställning. Det stämmer också med forskning jag varit inblandad i, som visat att detta inte handlar om klass. Snaraste så är det så att en majoritet av svenskarna har en ganska splittrad och tvångsmässig inställning till sin konsumtion.

För mig går det en röd tråd genom rapporten som visar att det finns ett stort intresse för att använda saker i större utsträckning, kanske för att man känner sig skyldig mot prylen eller den som gjort den. När jag tittar på kläderna i min garderob som jag inte använder ser de till exempel alltid ledsna ut.

” Jag tycker mig dock se en slags konsumtionsleda i den här rapporten från Myrorna.

*Fotnot: SOM-undersökningarna ges ut av SOM-institutet som är en opartisk undersökningsorganisation vid Göteborgs universitet. SOM står för samhälle, opinion och media.

Varför använder vi inte?

Varför ligger kläder och prylar oanvända? En gemensam nämnare handlar om att man faktiskt glömt bort vad man äger och därför, av naturliga skäl, används det inte.

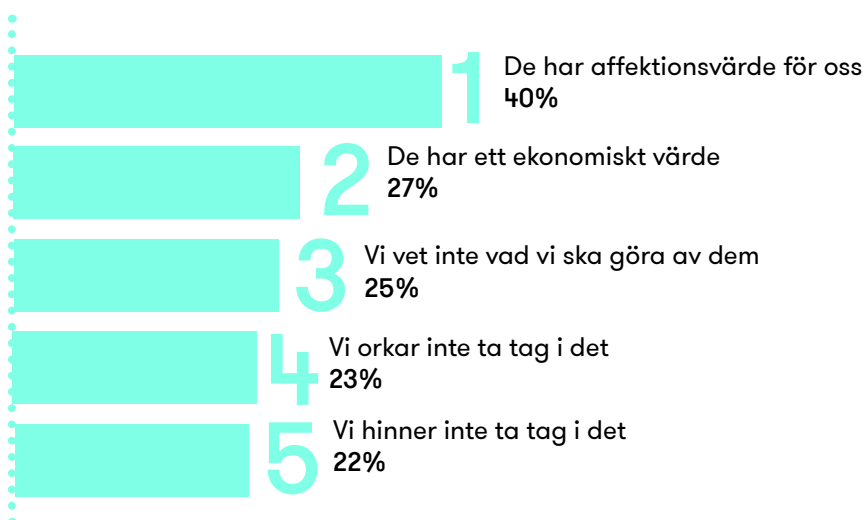
99 1 av 4 svenskar har inte tid att använda sina prylar.

Dessutom anger många att de tröttnat på sina prylar och kläder. För kläder är dock den allra främsta orsaken att de är i fel storlek. För prylar är det snarare att man äger för mycket och därför inte har tid att använda allt.

Det är alltså tydligt att de flesta har en hel del i sina hem som de sparar, men inte använder. För att förstå mekanismerna bakom det beteendet, behöver vi ta reda på varför man väljer att spara sådant som inte gör nytta. Här svarar hela 40% att de behåller sakerna eftersom de har ett affektionsvärde. Sett ur det perspektivet, kanske det inte är konstigt att man inte upplever sitt ägande som något negativt.

Dock anges också skäl som okunskap, orkeslöshet och tidsbrist, vilket tyder på att många upplever det svårt att ändra sitt beteende. Mentala trösklar ställer helt enkelt till det, när man försöker ta tag i överflödet av kläder och prylar och aktivera sitt hem.

De fem främsta anledningarna till att vi behåller saker vi inte använder

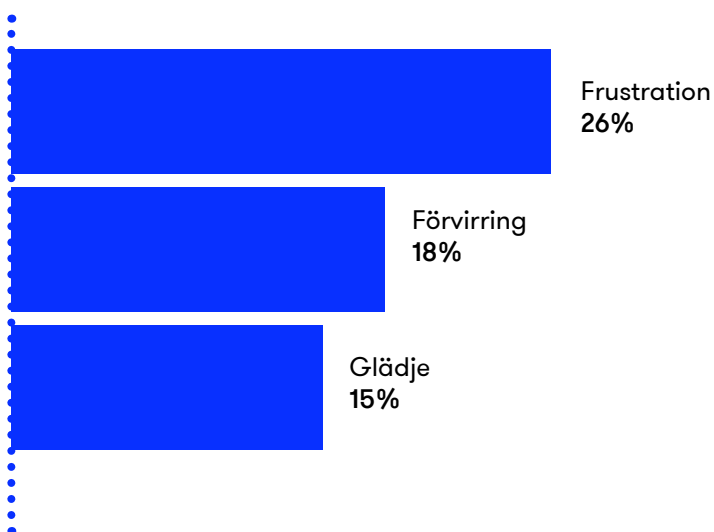
En titt in i garderoben

Vi vet att svenskens klädkonsumtion är hög, närmare bestämt 13,1 kilo nyproducerade kläder per person och år. Enligt SCB motsvarar det uppemot 50 nya plagg om året. Vi tillför alltså nästan ett nytt plagg per vecka till vår garderob.

Frågan är om våra kläder överhuvudtaget används? Undersökningen visar att mer än hälften känner att de äger för mycket kläder. Det resulterar i att mycket ligger oanvänt. 7 av 10 anger att de bara har använt hälften eller ännu färre av plaggen i sin garderob det senaste året. Endast 3 av 10 har använt nästan alla sina kläder.

9 av 10 har kläder de inte använder.

Så känner svenskarna när de öppnar sin garderob

6 av 10 rensar sin garderob en gång om året eller ännu mer sällan.

Med tanke på att garderoben är omgärdad av negativa känslor (eller i bästa fall likgiltighet) är en viktig följdfråga: hur ofta rensas garderoberna? Inte särskilt ofta, visar det sig. 6 av 10 rensar sin garderob en gång om året eller ännu mer sällan. Bara 6% säger sig rensa garderoben i snitt en gång per månad.

Det finns utrymme för att rensa oftare. Av undersökningens deltagare anger 89% att de har kläder hemma som inte används, på grund av att de är i fel storlek, man har tröttnat på dem eller helt enkelt glömt bort dem. Ett oanvänt plagg är en outnyttjad resurs, särskilt som färsk forskning visat att så mycket som 70% av ett plaggs klimatpåverkan sker under produktionen*. En glädjande siffra är dock att 60% anger att de lagar sina kläder ifall de går sönder. Förhoppningsvis innebär det att plaggens livslängd förlängs tack vare det.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att garderoben till stor del består av plagg som inte används och trots att nya tillförs hela tiden, rensas de gamla inte ut.

Topp tio anledningar till att kläder ligger oanvända

* 2017, Sandra Roos, Chalmers, Energi och miljö, Miljösystemanalys. "Advancing life cycle assessment of textile products to include textile chemicals. Inventory data and toxicity impact assessment."

Experten tänker till

Några ord från slow fashion-profilen Johanna Nilsson

Johanna Nilsson är, med snart 15 års erfarenhet av hållbart mode, en eftertraktad föreläsare, välläst författare och omtalad smyckesdesigner. Johanna verkar för slow fashion och hållbart mode. Johanna är dessutom initiativtagare till den svenska kampanjen "Slow fashion-uppropet".

Kläder är för billigt – så enkelt är det. Det är i alla fall min tanke om varför vi svenskar har råd att i genomsnitt köpa ett nytt plagg i veckan.

När jag läser undersökningen fastnar jag vid våra topp-10-anledningar till att vi inte använder plaggen. Skäl som att man har tröttnat, bytt stil eller rentav glömt bort plagg, säger mig att vi uppenbarligen köper sådant vi inte behöver eller kanske ens vill ha. Och jag tror undersökningsresultatet stämmer väl med verkligheten. För hur många av oss har inte köpt ett plagg någon gång för att "det var ju så billigt"?

Därför tänker jag att de allra flesta av oss skulle må bra av att sakta ner. Stanna upp i affären och fundera en gång till: behöver jag verkligen det här? Och älskar jag plagget? Ja, att bara köpa sådant som vi genuint tycker om skulle nog enkelt reducera våra 13 kilo per år till betydligt färre och dessutom resultera i att vi faktiskt använde det vi köpte.

” Kläder är för billigt
– så enkelt är det.

Hur står det till i förrådet?

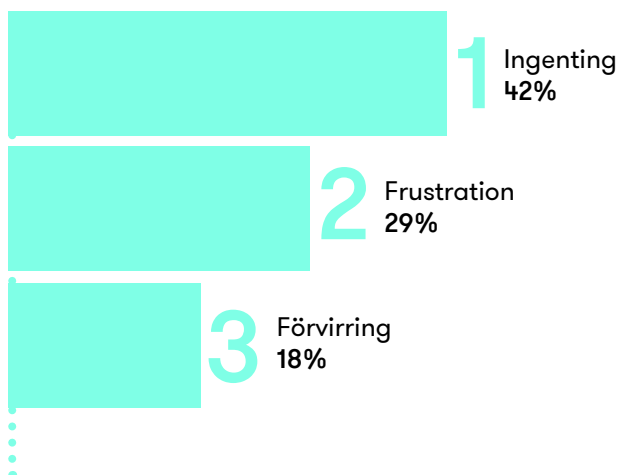
Att förrådet för många är en plats där man förvarar sådant man inte använder är i sig inget konstigt. Samtidigt kan allt som vi fyller våra förråd med faktiskt också ses som en outnyttjad resurs.

Oavsett hur vi vrider och vänder på det, så är våra förråd fyllda med saker vi inte har användning för. Om vi jämför med garderoberna, blir det tydligt att förråden är än mer inaktiva. Medan 3 av 10 har använt nästan alla sina kläder i sin garderob senaste året, har bara 1 av 10 har använt nästan allt i sitt förråd. 7 av 10 har använt hälften eller mindre av det de förvarar i sitt förråd under det senaste året.

9 **1 av 5 rensar förrådet en gång om året. De flesta mer sällan.**

Rensningar är sällsynta i förrådet, 47% gör det mer sällan än en gång per år. Samtidigt säger 36% att de sparar kläder och prylar som de inte använder i förrådet eller garderoben. Ett möjligt scenario är alltså att det man rensar ur sitt hem, förflyttas till förrådet, där det blir kvar utan att göra nytta.

Så känner svenskarna när de öppnar sitt förråd

Används prylarna i våra hem?

65% tycker själva att de har för mycket prylar, och 83% har prylar som de inte använder.

Bland de prylar svenskarna har i sitt hem, men inte använder, hamnar gammal teknik i topp. 52% har en gammal mobiltelefon hemma som de inte använder, 29% har vinylskivor och 25% har CD-skivor som bara ligger och samlar damm. Dessutom säger 14% att de har oanvända sällskapsspel i sina hem och 13% äger en glassmaskin som inte används. Många prylar används dock regelbundet, så som brödrost, böcker och kokböcker.

Om det förvaras en hel del onödigt i förrådet och garderoben är det tvärtom med köket, som är anmärkningsvärt välaktiverat. 41% använder nästan allt i sitt kök under ett år. Till och med omaka porslin används regelbundet och svenskarna läser oftare i sina kokböcker än i sina andra böcker.

Av det man förvarar i skåp och byråer säger 7 av 10 att de har använt hälften eller mindre senaste året. Här är det bara 20% som säger sig använda nästan allt. Att prylarna vi förvarar i våra förråd inte används kanske inte förvånar. Men det faktum att vi fyller våra skåp och byråer med sådant som ligger oanvänt känns långt mer anmärkningsvärt. Våra hem dignar alltså av outnyttjade resurser.

Tio främsta anledningarna till att prylar ligger oanvända

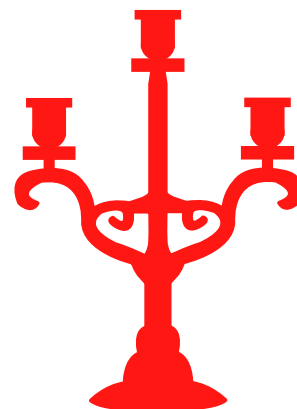

Köpbeteendet under luppen

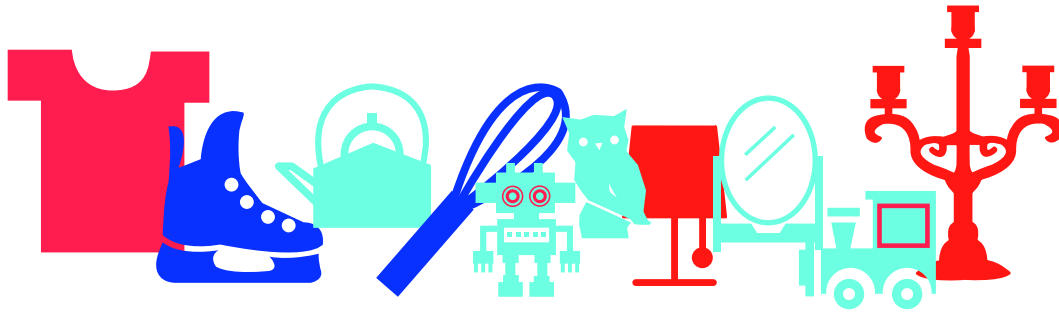
Många anger att anledningen till att deras kläder och prylar ligger oanvända är att de var felköp redan från början. Det märks i den delen av undersökningen som handlar om deltagarnas konsumtionsvanor. Hälften av deltagarna medger att de köper saker de inte behöver två gånger per år eller oftare och 15% säger sig köpa onödiga saker minst en gång per månad.

När det kommer till onödiga köp, visar undersökningen på en intressant generationsskillnad, och siffrorna är tydliga – ju äldre den svarande är, desto mer sällan handlar den något den inte behöver. 1 av 3 svarande i åldrarna 18-29 år anger att de köper sådant de inte behöver en gång i månaden eller oftare. Hela 9% säger sig köpa något onödigt en gång i veckan. Samtidigt är det färre än 1 av 10 bland undersökningens 60-plussare som säger sig köpa något de inte behöver en gång i månaden eller oftare och här är det bara 1% av de svarande som köper något onödigt en gång i veckan.

Eftersom nyproducerade plagg och prylars klimatpåverkan minskar för varje gång de används är varje onödigt köp ett onödigt köp för mycket. Faktum är att en stor del av klimatvinsten kan göras i själva användningen. Om ett plagg används 3 gånger längre minskar dess miljöpåverkan med 70%, enligt Mistra Future Fashion*. Alltså: Om en tröja används 30 gånger istället för 10 ökar miljönyttan med 70%.

* Future fashion manifesto, Mistra Future Fashion, 2015.

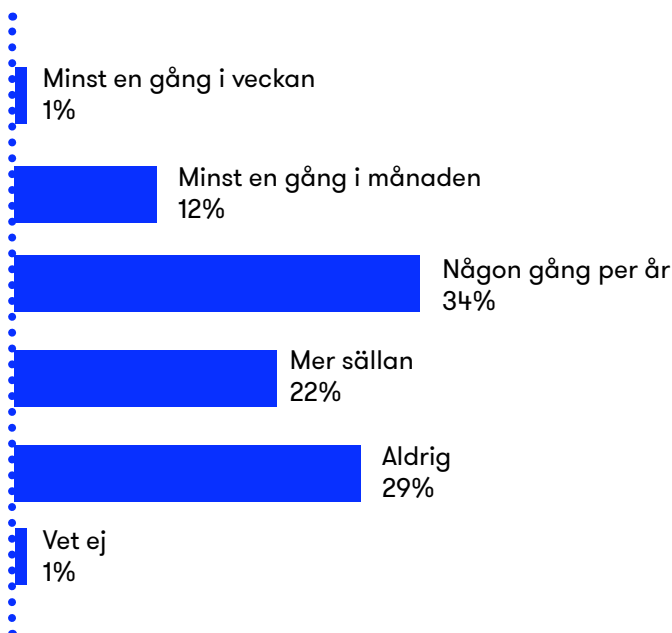
Vad tänker svenskarna då, när de köper kläder och prylar? En majoritet tänker ”jag behöver detta” och så många som 1 av 3 letar produkter med hög kvalitet för att de ska hålla länge. 9% svarar att de inte tänker alls, och 7% tänker att det är så billigt att det inte spelar någon roll hur mycket de ska använda det de köper.

Skillnaden mellan att faktiskt behöva något, och att vilja ha något är svår att kartlägga. Med tanke på att mycket av det man redan äger ligger oanvänt och att man till och med anger att man inte har tid att använda sina saker, så finns det anledning att misstänka en diskrepans mellan självskattningen, och det faktiska beteendet.

1,9 miljoner svenskar kan tänka sig att börja handla second hand

På frågan ”Handlar du kläder på second hand?” svarar en tredjedel ja. Det innebär att 72% inte gör det. 2 av 3 skulle kunna uppfattas som en nedslående siffra, men faktum är att 24% svarar att de skulle kunna tänka sig att göra det. 24% motsvarar omkring 1,9 miljoner svenskar. Hur ofta handlar då svenskarna på second hand i allmänhet? Hälften gör det någon gång per år eller oftare.

Hur ofta handlar du second hand?

Kommer beteendet att förändras?

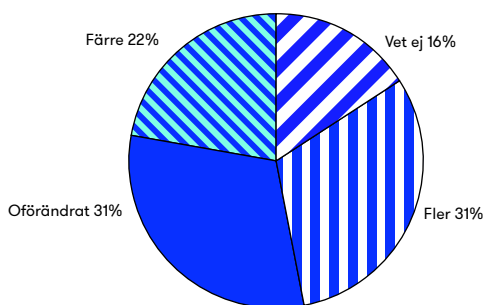
Hur kommer utvecklingen de kommande tio åren att se ut?

Kommer vi att äga fler eller färre saker och kläder framöver?

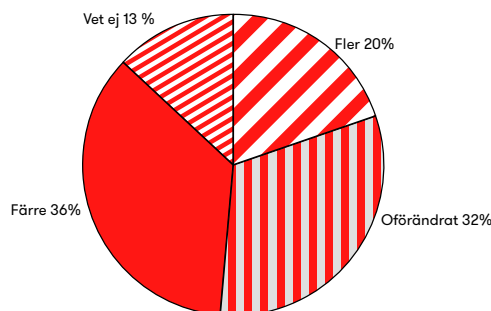
I undersökningen är det många som tror att de själva kommer att banta ner sitt överflödiga ägande, men samtidigt tror de inte att gemene man kommer att göra det – snarare tvärtom.

I undersökningen jämför vi till stor del ägande och användning. Det finns också ytterligare perspektiv som är viktiga att beakta. Till exempel delningsekonomins potential, som ofta diskuteras som en lösning på det materiella överflödet. Undersökningens deltagare verkar dock inte leva efter den praktiken, i alla fall inte ännu. Bara 1 av 10 anger att de lånar eller byter kläder med andra. Här verkar det dock finnas en stor potential, 27% säger att de skulle kunna tänka sig att låna och byta i framtiden.

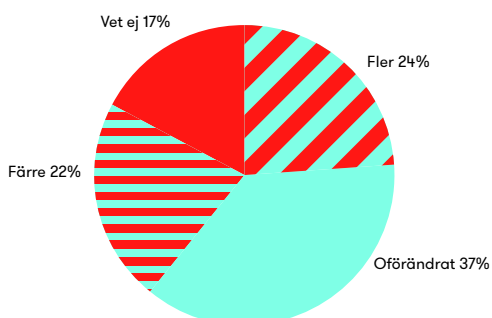
Tror du att folk i allmänhet kommer att äga fler eller färre prylar om 10 år?

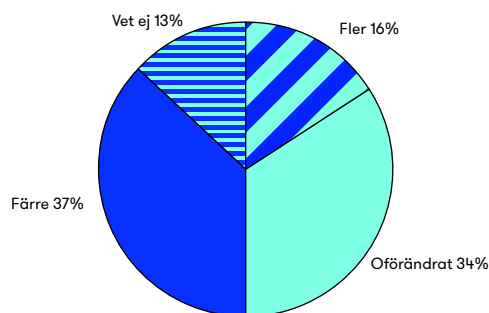
Tror du att du själv kommer att äga fler eller färre prylar om 10 år?

Tror du att folk i allmänhet kommer att äga fler eller färre klädesplagg om 10 år?

Tror du att du själv kommer att äga fler eller färre klädesplagg om 10 år?

Experten tänker till

Några ord från beteendestrategen Ida Lemoine

Ida Lemoine är medgrundare och VD på Sveriges första beteendebyrå Beteendelabbet. I sin roll som beteendestrateg arbetar Ida dagligen med att implementera insikter från psykologi och beteendekonomi för hjälpa kommuner och företag mot mer hållbara lösningar. Sedan starten 2016 har Beteendelabbet uttalat lagt fokus på att uppnå affärsnytta med positiv förändring för både planeten och individen.

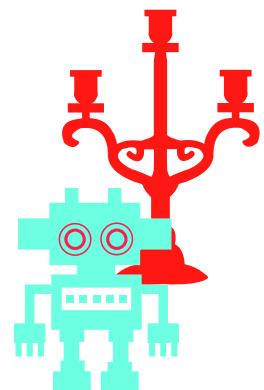
Undersökningen visar på att vi har en positiv bild av vårt eget beteende i framtiden, men en mer dystert bild av andras. Bakom detta gömmer sig två psykologiska förklaringar. Enkelt förklarar så kan vi se det som att vi har en tendens att snubbla till när vi tänker. Effekten blir att vi därmed inte gör rationella bedömningar av oss själva eller vår omgivning – vi gör istället en tankevruga.

De svarande i undersökningen anser att de själva kommer äga färre plagg i framtiden, vilket i sammanhanget är normen för den “goda medborgaren”. Samtidigt anser de att alla andra kommer fortsätta äga lika mycket eller till och med mer. Detta beror på att vi har en tendens att överestimera vår egen förmåga, en illusion om att vi är överlägsna alla andra.

En förklaring bakom denna positiva självbildsfälla, kan vara det faktum att vi gärna söker positiva svar om vår framtid. Vår hjärna är positivt inriktad och vi duckar gärna för dåliga nyheter. För rationellt sett så borde vi ju egentligen utgå från att vårt eget beteende förmodligen är rätt likt alla andras.

Vi vill inte tro att vi kommer fortsätta vår överkonsumtion och att planeten går under på grund av vårt eget agerande. Därför hittar vi mentala genvägar som ger oss en mer ljus framtid.

” Vår hjärna är positivt inriktad och vi duckar gärna för dåliga nyheter.

MYRORNA